Valiokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp– HE 112/2020 vp

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta (HE 112/2020 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut (etäkuuleminen):
- neuvotteleva virkamies Risto Sakki, valtiovarainministeriö

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:
- Hyvinvointiala HALI ry
- Lääkäripalveluyritykset ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että lain voimassaoloa ja täten covid-19-tartunnan estämisessä, testaamisessa ja hoitamisessa käytettävien tavaroiden kotimaisten myyntien ja muista jäsenvaltioista tapahtuvien yhteisöhankintojen määräaikaiseksi tarkoitetun verovapauden voimassaoloaikaa jatkettaisiin kolmella kuukaudella vuoden 2020 lokakuun loppuun.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 viidenteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valmis
5.1

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunta käsitteli kuluvan vuoden keväällä mietinnössään VaVM 12/2020 vp — HE 89/2020 vp arvonlisäverolain väliaikaista muuttamista. Valiokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen osalta on kyse ainoastaan mainitun lain voimassaolon jatkamisesta.

Arvonlisäverolakiin lisättiin lailla 486/2020 väliaikainen säännös, jonka mukaan veroa ei suoriteta covid-19-taudin vuoksi tarvittavien tavaroiden myynnistä eikä yhteisöhankinnasta, jos ostajana on toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuollon palvelujen tuottajille taikka valtiollisille toimijoille, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille organisaatioille tai arvonlisäverolaissa tarkoitetuille yleishyödyllisille yhteisöille. Nollaverokantaa sovelletaan lisäksi valtiollisille toimijoille tapahtuviin myynteihin.

Käsitellessään muutosta mietinnössään VaVM 12/2020 vp valiokunta piti esitettyä rajausta oikeana ja komission antaman ohjeistuksen mukaisena. Asian valiokuntakäsittelyn yhteydessä ehdotettiin arvonlisäverottomuuden laajentamista myös yksityisten toimijoiden tuottamaan yksityiseen terveydenhoitoon, mitä valiokunta ei mietinnössä esitetyistä näkökohdista huolimatta pitänyt mahdollisena. Näitä samoja näkökohtia on nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen asiantuntijakuulemisessa esitetty uudelleen. Tämän vuoksi valiokunta toistaa mietinnössään esittämänsä kannat perusteineen.

Lopuksi valiokunta korostaa edelleen lain voimassaolon seurannan välttämättömyyttä. On huolehdittava, että esitetyn sääntelyn voimassaoloa arvioidaan uudelleen, jos komission antaman päätöksen voimassaoloa jatketaan edelleen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 112/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.*

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp

Helsingissä 18.9.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Esko Kiviranta kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iiris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Sari Essayah kd
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Jussi Wihonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti

VASTALAUSE kok ja kd

Perustelut

Hallituksen esityksessä HE 112/2020 vp eduskunnalle ehdotetaan arvonlisäverolain väliaikaisen muutoksen voimaantulosäännöksen muuttamista niin, että väliaikaisen muutoksen voimassaoloa jatketaan kolmella kuukaudella vuoden 2020 lokakuun loppuun. Arvonlisäverolain väliaikaisessa muutoksessa on kyse siitä, että covid-19-tartunnan estämisessä, testaamisessa ja hoitamisessa käytettävien tavaroiden kotimaiset myynnit ja muista jäsenvaltioista tapahtuvat yhteisöhankinnat voidaan AVL 38 c §:n ehdoin vapauttaa arvonlisäverosta. Epidemian jatkuessa sekä varautumisessa sen kiihtymiseen esitys on tarpeellinen ja perusteltu. Esitystä tulisi kuitenkin muuttaa siten, että säätely koskisi yksityisiä terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen sekä sosiaalihuollon palvelujen tuottajia ehdotettua laajemmin.

Ehdotettu muutos sisältää edelleen verotuskäytännölle ennalta tuntemattoman ongelmallisen rajanvedon julkisten ja yksityisten terveyspalveluiden välillä. Arvonlisäverolaissa tai verotuskäytännössä rajanvetoa ei ole koskaan tehty sen perusteella, että kyse olisi "julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai sosiaalihuoltopalvelujen tuottajasta". Näin ollen hallituksen esityksessä HE 112/2020 vp ehdotetun AVL 38 c §:n 1 momentin 1 kohdan määritelmä on arvonlisäverolaille ja verotuskäytännölle vieras.

On erityisen tärkeää, että yritykset pystyvät ilman kohtuuttomia selvitysvaatimuksia seuraamaan ja noudattamaan verolain säännöksiä. Vastaavasti Verohallinnon suorittaman verovalvonnan on oma-aloitteisen veron osalta oltava tehokasta, koska kyse on massamenettelystä. Nykyisessä muodossaan AVL 38 c §:n sanamuoto merkitsee pahimmassa tapauksessa myyjille useita jälkikäteisiä korjauksia myyntien verottomuudesta verollisuuteen tai päinvastoin. Lisäksi myyjät joutuvat kantamaan kohtuuttoman kokoista jälkiverotusriskiä, kun myynnin verollisuus määräytyy ostajan statuksen sijaan ostajan maskien käyttötarkoituksesta.

Soveltamisalan rajaus ei kohtele eri toimijoita neutraalisti. Esimerkiksi koronavirustestausta voidaan järjestää osana työterveyspalveluita, joita tuottavat niin yksityiset toimijat kuin kunnatkin, ja henkilökunnan suojaaminen tartunnoilta työterveyspalveluissa on tärkeää tuottajasta riippumatta. Kun verottomuus koskee ainoastaan julkisesti tuotettuja palveluita, muodostaa tämä neutraliteettiongelman eri toimijoiden tuottamien työterveyspalveluiden välillä.

Hallituksen rajanveto perustuu tulkintaan, jonka mukaan komission päätös rajoittaa mahdollisuutta ulottaa verottomuus yksityiseen terveyspalveluiden tuottajaan. Vastaavaa tulkintaa ei kuitenkaan ole tehty kaikissa muissa jäsenmaissa.

Moni muu EU:n jäsenvaltio on säätänyt 0 %:n verokannan tai alennetun verokannan kotimaisille suojavarusteille ja muille koronan vastaisen toiminnan tarvikkeille. Hollannin lisäksi ainakin Italia, Itävalta, Viro ja Irlanti ovat sallineet 0 %:n verokannan joko maskeille tai maskeille ja suojavälineille. Alennettua verokantaa ovat soveltaneet ainakin Belgia, Ranska, Kreikka, Puola ja Portugali. Nämä maat eivät tee jaottelua yksityisen ja julkisen palveluntarjoajan välillä. Vastaavaan rajanvetoon ei siksi myöskään Suomessa ole komission linjauksen pohjalta perusteita.

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp
Vastalause kok ja kd

Sote-palvelujen järjestämistavat ovat eri jäsenvaltioissa niin erilaiset, että komissio on tarkoituksella jättänyt määräämisvallan tältä osin jäsenvaltioille. 0 %:n verokannan soveltaminen laajasti julkisessa valvonnassa oleville terveyden- ja sairaanhoitoalan sekä sosiaalihuoltoalan toimijoille on talouden täsmätoimi, jolla saadaan varsin kohdennetusti tuettua toimijoita ja taisteltua yhdessä covid-19-pandemiaa vastaan.

Huomionarvoista on, että käsidesi ja maskit (yleisemmin: suojavälineet) eivät ole ALV-direktiivin liitteessä mainittuja — joten vastaavasti kuin 0 %:n verokannan asettaminen kotimaisesti, myös alennetun verokannan asettaminen on lähtökohtaisesti direktiivin vastaista. Komissio on kuitenkin todennut, ettei se nosta tässä tilanteessa jäsenvaltioita kohtaan rikkomusmenettelyjä.

Väliaikaisen verolainsäädännön perustuminen täysin uuteen rajanvetoon johtaa vääjäämättä lukuisiin rajanvetotilanteisiin ja jälkiverotusriskiin yritysten näkökulmasta, ollen myös Verohallinnon verovalvonnan näkökulmasta varsin raskas hallinnollinen toimi. Komission ja hallituksen koronaviruspandemian torjuntaan liittyvien tavoitteiden, arvonlisäverotuksen neutraliteetin, komission päätöksen soveltamisalan ja esitetyistä rajauksista koituvan manuaalisen työn perusteella katsomme, että väliaikaista arvonlisäverolain muutosta jatkettaessa lakia on korjattava niin, että tavaroiden arvonlisäverottomuutta sovelletaan niihin yksityisiin toimijoihin, jotka harjoittavat sote-palveluita viranomaisten hyväksynnän ja valvonnan alla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena, minkä lisäksi lisätään 38 c §:n 1 momentti seuraavasti: ***(Vastalauseen muutosehdotus)***

Vastalauseen muutosehdotus

38 c §

Veroa ei suoriteta covid-19-epidemiasta johtuvan tartunnan ehkäisemiseen, testaamiseen tai hoitoon välittömästi liittyvien tavaroiden myynnistä eikä yhteisöhankinnasta, jos ostajana on:

1) arvonlisäverolain 34—36 §:ssä tarkoitettujen verottomien terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen tai 37—38 §:ssä tarkoitettujen sosiaalihuollon palvelujen tuottaja;

2) covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi vuonna 2020 tarvittavien tavaroiden tuonnille myönnettävästä vapautuksesta tuontitulleista ja arvonlisäverosta annetussa komission päätöksessä (EU) 2020/491 tarkoitettu valtiollinen toimija tai jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymä organisaatio taikka 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö; tai

3) toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuille tahoille.

— —

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp
Vastalause kok ja kd

Helsingissä 18.9.2020

Elina Lepomäki kok
Sanni Grahn-Laasonen kok
Sari Sarkomaa kok
Timo Heinonen kok
Sari Essayah kd